

des de la idea de 'tornar a passar' (freqüent en la combinació *passar* i *repassar*, MAgustí, Pous, JoCarner), es trasllada a la de 'treballar crosament la cara d'una cosa o persona', 'escatir, escatar', i de vegades 'renyar, donar un ramblatge': «Lo meu comport —dix la Princesa— --- vos diré la causa --- CAP. CXIII: COM LA PRINCESA REPASSÀ A TIRANT PERQUÈ LA HAVIA REQUESTA DE AMORS: --- a mi qui só succehidora en lo Imperi no m'haveu guardada aquella honor --- que éreu tengut, ans --- amor deshonestà; O Capità ---!» (Ag. II, 66).

Del mateix mot sembla ja tractar-se en Sant Vicent Ferrer: «Sent Jachme e sent Johan estaven ab son pare adobant los filats *reficientis retia sua que[m] non habebant unde emerent*, e per açò adobaven los filats *arrapaçants*», StVicentF (*Serm.* II, 204.2), per més que en la grafia es senti de la influència del sinònim *apedaçar* i de l'afi *peça* (la paronomàsia amb el castellà *arrapiezo*, DCEC II, 880a40-48 deu ser més accidental); *repàs* [Belv.], però no hi confonguem el deplorable francesisme *repàs* per APAT, que no hi té res a veure (< *repast* de *péixer*). *Repassada*; *repassador*, *-adora*; *repassatge*; *repassilla*; *repassó*, mall. 'repàs, repassada' encara que sembla que avui l'usen com a masculí (BDLC XIV, 350) deu venir d'un antic *repassao f. *Sobrepàs*: anar al sobrepàs és anar un cavall més de pressa que al pas i no tant com al trot.

Traspasar [S. XIII] parteix de *passar* tr. i alhora de l'intr.: a) 'travessar, penetrar, tallar a través': «*traspasaré-n los guarniments*», *VidesR*, 258v1 (B), trad. *cu-neos penetrabo* (742.18); «aquella lança *traspasarà* tants milia millors [tants milions] --- al dia del Juhí», StVicentF (*Serm.* II, 155.6); «son pare 'l punyal esmola per poder-la *traspasar*»; seguint el bandoler clava estocada al pallús del femer en què s'amaga: «ya n'entra l'oficial - ab molta fuga y gran manya, / ab una espasa a la mà --- / yo 'n vaig arrancà un gran crit - pensant-me que 'm *traspasava*» (*El Ser-raller*), MilàF (*Romilo*, 315.11, 117.2P); «Àmunt, ànima forta, *traspasa* la boyrada, / y arrela dins l'altura, com l'arbre dels penyals, / veuràs caure a tes plantes la mar del món irada / ---», Costa (*El Pi de Formentor*, v. 36). «Teniu el cor *traspasat* per l'espectacle de les nostres divisions; és que vós teniu l'ànima plena de la presència de les unions supremes: quan aquestes vinguin, jo sé que no us trobareu sol», carta de Coromines, 26-xi-1915, a Macià que conservo autògrafa (paraules profètiques!): recordem que llavors Coromines era el líder de l'Esquerra catalana, i la carta era de felicitació, pel gest del futur President de rompre el règim anticatalà retirant-se del Parlament madrileny.

b) Aquí es parteix de la idea de 'passar més enllà': «Lexant a part l'estil dels trobadors, / qui, per escalf, *traspassen* veritat / --- / diré 'l que trob en vós / ---», Ausiàs (XXIII, 1.2); i en particular 'passar més enllà de la mort', 'perperir', acc. ja consumada c. 1200: «cum la nau en mar / destreïta d'ondas e de vents / --- / que selhs de dins an grans turmens, / que neys Dieu non volon pregar / e volrion vius *traspasar* / mais

que aquell turmén suffrir» en el ross. Ponç d'Ortafà († 1240) II, v. 5 (RLR LXVII, 102); «per la perea que ac lo clergue --- fo lo malalt *trespassat* de aquesta vida, sens que no ac combregat», Lluïl (*Merav.*, NCL. IV, 306). *Traspasat* és simplement 'anterior, passat' en Desclot, NCL. v, 101.4.

D'on el part.: *traspasat* 'difunt', 'propi de difunt': «el moribont, ab la boca badada, cercant un ayre que ja no vivificava sos pulmons, les faccions *traspasades*, ab la pell aplanada sobre els òssos», MrnVayreda (*Sang Nova* VI, II, 473). 'Anar allà delà, monts enllà': «Ha prou caçat, / lo món cercant / e *traspasant* [ms., *trasp-* eds.] / per Ceca y Meca, / la Vila seca / e vall d'Andorra / ---», JRoig (*Spill*, 6136); «Arnaldó ab plaher retrau - dels sarrahins manta usansa: / --- llurs jardins tan ben olents / --- y'l saber de llurs doctors - que diu que 'ls estels *traspasa*», MilàF (*Arnaldó de Baseya*, v. 52, O. Cat., Gili, p. 313).

Sembla tenir el seu punt de partida en *traspasar*, per una alteració d'explicació no ben clara, la forma *estrompassar* 'saltar per damunt de, passar-hi per damunt, d'una camallada', potser per una antiga contaminació del cast. antiq. i clàssic *estropçar* (> TROPEZAR, DCEC, INTERPEIDIARE), que pròpiament fou 'entrebancar-se': «aquesta empenya, que no hi ha qui l'aturi, per a *estrompassar* els obstacles que s'oposen a la marxa cap a un món nou, es torna desmai de la voluntat, laxitud dels músculs, ois i cansament per al treball de cada dia»; «--- la personalitat de Jesús --- a davant seu s'alçà el prestigi miraculós de la vida més completa que han conegut els homes, i haurà d'*estrompassar* l'onada més impetuosa de serena poesia que hagi sorgit de llengua humana», Coromines (*Cartes d'un Visionari* XIII, § 52, p. 239; *La Vida Austera*, 163.19, O. C., 710b):⁶ si algú li hagués posat a davant l'espectre d'una possible naixença rebordonida, l'escriptor hauria replicat que el sentit especial que expressa aqueixa paraula, val la pena, a despit de tot.

Traspasament [Lluïl]: «La ora del teu *traspasament* d'aquest món» (*Blang.* III, 139.2). *Traspasador* ant. 'transitori': «geta de tu la causa *traspasadora* e abraça la perdurable», *VidesR*, 83r1, n. 7. *Traspàs* ['bissexut, intercalaris dies», DTo. 1647], «acció de *traspasar*» [Belv.], 'cessió a un altre; transgressió; pas llarg de cavalcadura' Lab.; 'la mort' (DFa.).⁷ *Traspasable*. *Traspasador*. *Traspasant*. *Traspasser*. *Ultrapassar* [1870, JFlo., DAg.; DOrt.]; *ultrapassador*; *ultrapasament*.

CPT.: *Passadoble*. *Passabarques*. *Passabarranc*. *Passacamí* 'bolic per menjar anant de camí': «què me trapi din de l'assieta? / Quatre boles de picolat, / me'ls-e vai empassar --- / en iixent de l'endret, la tia m'esperava, / i, com si la fam m'enllardava, / m'ha ficat din la potxa, al moment de partir, / sis canyos, per *passacamí*», Saisset (*Perpiny.*, 31). *Passacamins* [DAg.]. *Passacant*. *Passacaps* [DAg.]. *Passacarrer*. *Passacavall*. *Passacintes*. *Passacola*. *Passacordes*. *Passacorrent*. *Passacorreu* [DAg.]. *Passadrap*. *Passafarines*. *Passafaves* [DAg.]. *Passafins*. *Passaforadi* [DAg.]. *Passafull* [?], veg. *AlcM*. *Passagim* 'joc de saltar-i-parar' (DAg.;